

MEDLEMSORIENTERING: STATUS I GI-SAKEN

GI-saken er nå kommet ut i offentligheten, og flere ting er skjedd siden vi orienterte medlemmene om saken og forslagene i siste NK-nytt. Vi vil derfor gjerne benytte anledningen til å komme med oppdatert informasjon og en grundig redegjørelse om den politiske situasjonen i Stortinget, Kunstnernettverkets arbeid og hvor saken nå står i KUD.

1. STORTINGSKOMITEENS UTFASING AV 10 GI

I midten av desember, kom den merkelige nyheten at Stortingets familie- og kulturkomite i sin behandling av statsbudsjettet for 2012 på egenhånd hadde vedtatt en omdanning av 10 garantiinntekter til arbeidsstipend (av 53 ledige GI-hjemler). Dette var en svært overraskende beskjed, siden Kulturdepartementet i sitt budsjettforslag ikke hadde lagt opp til noen utfasinger i år. Vi fikk dette heller ikke til å rime med det faktum at vi har en rød-grønn *flertalls*regjering. Hvorfor gikk de rød-grønne representantene i komiteen ut mot sin egen regjering? Stortingskomitevedtaket var nemlig enstemming (med unntak av FrP, som vil ha både GI og andre kunstnerstipend skrinlagt i sin helhet).

UTFASING AV GI ER INGEN NY POLITIKK

Politikken med en delvis utfasing av GI-hjemler til arbeidsstipend er slett ikke ny, og har vært gjeldende politikk i 10 år. Utfasingen startet opp i 2003, og er formulert på følgende måte i stortingsmeldingen "Kulturpolitikk fram mot 2014" fra høsten 2003:

"Departementet går framleis inn for ei fri vurdering av ledige garantiinntekter, slik at ein kan styrkja kunstfelt der det er spesielle behov. I dette ligg det òg at ein kan omgjera «frie» garantiinntektsmidlar til arbeidsstipend. Med ei slik omgjering tek departementet sikte på at kvar garantiinntekt skal erstattast av to arbeidsstipend. Dermed vil dobbelt så mange kunstnarar i nokre år få ein yrkesmessig tryggleik, og med refordeling av arbeidsstipenda vil ein over ein del år nå langt fleire kunstnarar med statlege midlar til kunstnarleg verksemd."

Denne politikken har vært gjennomført i årene etter dette. Bondevik-regjeringen utfaset til sammen 22 GI mot 36 arbeidsstipend, og Stoltenberg-regjeringene hadde tom. 2011 utfaset 8 GI mot 47 arbeidsstipend. Med det nevnte stortingsvedtaket for tildelingene i 2012, blir totalen for de to rød-grønne regjeringene 18 GI utfaset mot 67 nye arbeidsstipend.

ET KRAFTIG SIGNAL FRA STORTINGET

Det er viktig å forstå at våre samtaler om GI-ordningen i KUD og Stortingskomiteens utfasingsvedtak er to helt adskilte prosesser. Men signalet fra Stortinget er ikke til å ta feil av. Dette er åpenbart ment som et kraftig signal til både regjering og kunstnerorganisasjonene om at et enstemmig Storting er utålmodige etter å se endringer i GI-ordningen. Et tydeligere signal om Stortingets holdning i saken er det ikke mulig å få. Saken har dermed tydeliggjort en uomtvistelig, politisk realitet som vi må forholde oss til: GI-ordningen i sin nåværende form har ingen støtte i Stortinget, selv ikke blant de rød-grønne partiene.

2. GI-SAKEN I KUNSTNERNETTVERKET

Kunstnernettverket ble formelt etablert i januar 2011, mens etableringsprosessen pågikk i 2010. Nettverket består av 20 av landets kunstnerorganisasjoner innenfor alle kunstrområder. Hovedformålet med nettverket er å gi kunstnerorganisasjonene et forum hvor aktuelle saker, prosesser og temaer av felles interesse kan diskuteres, samt gi organisasjonene et nettverk hvor de kan søke alliansepartnere i aktuelle saker.

Nettverket er konsensusbasert, hvilket betyr at medlemsorganisasjonene beslutter fra sak til sak hvilke initiativer de vil støtte. Forutsetningen for at en sak opptas til videre behandling i nettverket, er derfor at initiativet støttes av *alle* medlemsorganisasjonene. Nettverket skal konsentrere seg om kunstnerpolitikk, med spesielt fokus på kunstneres inntekts- og sosiale forhold herunder stipend, vederlag og opphavsrett.

Samarbeidet mellom 17 av landets kunstnerorganisasjoner om GI-saken startet i januar 2010, før Kunstnernetverket var etablert, men ble del av nettverket siden den naturlig falt innunder nettverkets fokusområder.

HISTORISK NY FELLES HOLDNING I GI-SPØRSMÅLET

Det som er unikt og historisk i GI-saken, er at kunstnerorganisasjonene i et stort fellesmøte i januar 2010 kom frem til en felles solidarisk holdning. Det er ingen hemmelighet at kunstnergruppene har ulike holdninger til ordningen og at den har vært omstridt; kort fortalt foretrekker noen kunstnergrupper arbeidsstipend fremfor GI. Den nye solidariske holdningen baserte seg på en gjensidig anerkjennelse og respekt for kunstnergruppenes ulike behov, og at vi skulle støtte hverandre for gode løsninger for alle kunstfelt. Som de 17 samarbeidende organisasjonene skrev i et brev til KUD i desember 2010:

"I forkant av utsendelsen av dette brevet [18.01.10], ble det avholdt et fellesmøte for alle kunstnerorganisasjonene som er involvert i ordningen. Det er full enighet om at kunstnergruppene har forskjellige behov med hensyn til GI ordninger og stipendier. De organisasjonene som heller ønsker arbeidsstipend for sine kunstnere anerkjenner at GI er en god og viktig ordning for andre og støtter arbeidet med å forbedre ordningen."

KUNSTNERORGANISASJONENES FELLES ARBEID ETTER JANUAR 2010

Siden januar 2010 har kunstnerorganisasjonenes felles politikk vært å forsvare og forbedre GI, komme med konkrete endringsforslag og bidra med statistikk og fakta omkring ordningen. I nevnte brev av desember 2010, slo vi fast følgende prinsipper for en forbedring av ordningen:

- Det må være mulig for GI-mottakerne å oppnå et samlet lønnsnivå tilsvarende andre yrkesutøvere på likt utdanningsnivå.
- Systemet skal stimulere til økte egeninntekter.
- Systemet bør ta høyde for at kunstneren kan ha svært varierende inntekt fra ett år til et annet.
- Det må tas hensyn til den oppsiktsvekkende dårlige lønnsveksten fra 1992 til i dag

I et senere brev av juni 2011, kom Kunstnernetverket med følgende konkrete forslag (her gjengitt i korte trekk uten begrunnelsene):

1. Kople lønnsveksten til grunnbeløpet i folketrygden, for å sikre en rimelig lønnsvekst fremover.
2. Øke fribeløpet til 3G.
3. Sette ned avkortingsprosenten på egeninntekter utover fribeløp til 30 %.

NY SITUASJON ETTER MØTE MED HUITFELDT OKTOBER 2011

Som det ble redegjort for i siste NK-nytt, oppstod en helt ny situasjon i høst, basert på tydelige signaler fra statsråd Anniken Huitfeldt i et møte med arbeidsutvalget (AU) i Kunstnernetverket 17.10.11. Dette møtet var det første møtet mellom AU og politisk ledelse, hvor vi fikk orientert dem om nettverket og alle de sakene vi arbeider med, hvorav GI var en av flere saker vi drøftet med statsråden. Signalene var i korthet at statsråden ønsket avkortingsreglene fjernet og en tidsavgrensning innført. Møtet munnet ut i en invitasjon fra statsråden til kunstnerorganisasjonene om å komme med innspill til nye alternative stipendordninger til GI, og invitasjon til et nytt oppfølgingsmøte.

Denne nye situasjonen gav kunstnerorganisasjonene to opsjoner: enten velge å protestere mot enhver utfasing/ endring av GI-ordningen og dermed nekte å komme med innspill til alternativer til GI eller gå i dialog med KUD for å påvirke den politiske prosessen og fremtidige løsninger. Internt i NK ble situasjonen grundig debattert, og et enstemmig styre og samtlige regionlederne anbefalte at vi skulle gå i dialog med departementet.

Det ble kalt inn til et ekstraordinært fellesmøte i Kunstnernetverket 21.11.11 i anledning den nyoppståtte situasjonen. I sakspapirene til møtet står det:

"Arbeidsutvalget har ingen myndighet til å komme med forslag på vegne av Kunstnernetverket uten at dette er diskutert og nettverket eventuelt er kommet til enighet. Arbeidsutvalget har derfor utarbeidet en skisse som innbefatter 2 nye stipender som kan overta om GI faktisk utfases. AU har

gjort dette for å få i gang en diskusjon i nettverket, og slik se om det er mulig for nettverket å gå i dialog med departementet og statsråden i denne saken. I skissen har vi forsøkt å finne løsninger som ivaretar behovet for langsiktighet og forutsigbarhet, og som gir gode løsninger for etablerte og aktive kunstnere.”

I møtet ble det klart at alle fremmøtte organisasjoner støttet videre dialog med KUD i saken. NBK redegjorde for at saken var styrebehandlet i organisasjonen, og at de gikk inn for dialog, og kom i møtet også med konkrete justeringforslag i forhold til skissen på to nye stipendtyper som AU hadde sendt ut i sakspapirene. Justeringsforslagene til NBK gikk på varighet, lønnsnivå og aldersgrenser for søknad, og førte til følgende konklusjon, her sakset fra møtoreferatet:

”Møtet konkluderte med at i brevet fra Kunstnernettverket til KUD skriver vi x år, slik at vi åpner for dialog med KUD. AU kan i møtet i KUD redegjøre for de ulike forslagene som foreligger. Videre at punktet om lønnsnivå omformuleres slik lønnskravet ikke låses til et fast antall G: 1. Lønnsnivå settes likt dagens GI, og 2. Lønnsveksten koples til grunnbeløpet i folketrygden, for å sikre en rimelig lønnsvekst (p.t. 2,75 G).”

Videre konkluderte møtet med følgende, igjen sakset fra referat:

”AU lager på bakgrunn av diskusjonene utkast til et nytt brev til KUD. Dette sendes til nettverket til godkjenning før det sendes til KUD. Viktig at organisasjonene er raske på å melde tilbake til AU. Møtet ga AU forhandlingsfullmakt på vegne av Kunstnernettverket til å gå videre i prosessen med KUD.”

Utkast til brev ble utsendt per epost i etterkant av møtet, og godkjent av alle organisasjonene. NBK godkjente utsendelsen, under forutsetning av at de fikk et eget avsnitt hvor de fikk redegjort spesielt om sin behandling av saken og sine forbehold. Med denne enigheten på plass, kunne brevet derfor sendes fra Kunstnernettverket til KUD, og AU i Kunstnernettverket stille på nytt møte i KUD 12.12.11.

NBKs BESLUTNING OM Å FORFØLGE EGEN STRATEGI

På basis av vedtaket i Stortingskomiteen og interne forhold i NBK, har NBK etter nyttår kommet frem til at de ønsker å forfølge sin egen strategi i saken. Det betyr at det ikke lenger er konsensus i nettverket om en felles strategi, og at videre arbeid i saken må kjøres utenfor nettverkets rammer. Dette betyr derimot ikke at arbeidet stopper opp, men at nye samarbeidskonstellasjoner må klargjøres. Dette er heller ikke på noen måte dramatisk for Kunstnernettverket. Dette er rett og slett slik vi er konstruert, nettverket arbeider kun med saker det er full enighet om, og alle andre saker må kjøres utenfor nettverket.

AU innkalte derfor til et nytt ekstraordinært møte i Kunstnernettverket, som ble avholdt nå tirsdag 24. januar. Der fikk NBK redegjort for bakgrunnen for sin beslutning, og GI-saken ble formelt tatt ut av nettverket. I etterkant av møtet, etter at NBKs representanter hadde dratt, fikk vi kartlagt hvilke av de gjenværende organisasjoner som støttet videre arbeid i saken, basert på innspillene i brevet til KUD 30.11.11. Gledeligvis sluttet alle fremmøtte organisasjoner seg til videre arbeid. Det ble så valgt et nytt GI-utvalg som skulle representere de samarbeidende organisasjonene, nemlig undertegnede, Anne Oterholm i Forfatterforeningen og Peder Horgen i Norske Dansekunstnere.

3. SAKEN P.T. I KULTURDEPARTEMENTET

KUD hadde invitert til nok et oppfølgingsmøte i saken samme dag som fellesmøtet i Kunstnernettverket, hvor representanter for NBK og det helt nye GI-utvalget møtte statsråd Anniken Huitfeldt. Statsråden kom her med en gjennomgang av saken til nå, og hennes holdninger til GI og de nye forslagene.

Konklusjonen her er at statsråden stiller seg negativ til en videreføring av dagens GI-ordning, og samtidig meget positiv til de alternative løsningene som er fremlagt. Hun sa også at hun ble overbevist i desembermøtet om nødvendigheten av et eget seniorstipend. Huitfeldt gjentok lovnaden fra desembermøtet at hun ønsker å øke antall stipend. KUDs innstilling i saken vil komme i stortingsmeldingen om visuell kunst som skal fremlegges før påske.

KONKLUSJON:

Det er min og NK-styrets overbevisning at vi og 19 av landets kunstnerorganisasjoner har valgt en riktig strategi i denne saken. Vi har overtydlige signaler fra både regjering og et samlet storting om at GI-ordningen slik den fungerer i dag ikke har noen fremtid, og jeg ville føre medlemmene bak lyset om jeg lot dem tro at en protestlinje for bevaring av GI ville ha sjangs til å føre frem.

Dagens gjeldende politikk er utfasing til arbeidsstipend. Vi har lyktes med å overbevise statsråden om at utfasing til arbeidsstipend ikke er en god løsning, men at det kreves mer langsiktige ordninger samt egne stipend for eldre kunstnere, for å ivareta de viktigste kvalitetene ved GI-ordningen. Vår konstruktive tilnærming ser også ut til å øke muligheten for en sjelden nysatsning på kunstnerpolitikken, og at kunstnerne i Norge vil få flere, hardt tiltrenge stipend.

Oslo, 27.01.12

Lise Stang Lund
Styreleder